

(23 aprilie) Nu-mi propusesem să număr turnurile din Praga. Și totuși, după o primă scrutare de orizont știam că sînt în orașul celor 100 de turnuri. Nici nu doream să identific pilaștrii, consolele, capitellurile sau mai știu eu ce din aur masiv ori numai suflat. De la Hradčany la Vyšehrad, din Mala Strana pînă în Stare Město traversînd Vltava pe Karlův-most, totul era însă limpede. Mă aflu în „Praga de aur”. În orașul primei universități din Europa (Universitatea Karlovca), al celor 26 săli de teatru și mai ales al celor patru orchestre simfonice. (24 aprilie). Dar și al Centrului de informații muzicale a Fondului muzical ceh — instituție a cărei menire este propagarea muzicii cehe în străinătate, editînd în acest sens un buletin lunar —, unde arbitrați de dr. Jan Ledec, directorul centrului am purces la un slalom (urias!) printre creațiile din ultimii ani ale gazdelor noastre. Aici s-au derulat primele audii personale cu *Omagiu lui Janáček* pentru cvintet de alamă de Josef Matěj, *Meridian* pentru orchestră de Luboš Fišer, *Simfonia concertantă* pentru corn și orchestră de Arnost Parsh, *Minutele primăverii* pentru cvintet de suflători de Ctirad Kohoutek, *Zorile* — suită pentru cor de copii de Marek Kopelent sau *Bocetul soției unui luptător* pentru recitator, soprană și ansamblu cameral de Ladislav Kubic — lucrare premiată recent de UNESCO. Tot aici am avut semnele premonitiei ale școlii componistice contemporane: cehe, absența imposturii, a cabotinismului în creație. (25 aprilie) Ci prezența manifestă a profesionalismului, a profesionalismului, a meșteșugului exemplar prin care esențele tradiției muzicale orale emerg consecutiv tradițiilor componistice preponderent de tip dezvoltător. Sînt idei pe care le-am enunțat cu prilejul vizitei întreprinse la Uniunea Federală a Compozitorilor cehi și slovaci unde ne-am convins de dorința breslei compozitorilor din țara prietenă de a intensifica schimburile de experiență cu tinerii compozitori români, de a reduce cît mai mult intervalul dintre vizitele bilaterale. Să nu uităm că vizita noastră este a doua în cadrul relațiilor dintre tinerii compozitori ai celor două țări, după ediția din 1979 de la Kosice. Au trecut deci de atunci 6 ani, mai mult chiar decît îi trebuie unui an să devină bisect. (26 aprilie) Am încercat să umplem acest interstițiu ivit în activitatea de informare reciprocă prezentîndu-ne cît mai multe lucrări, de cele mai diferite facturii: *Ipostaze contrapunctice pe teme maramureșene* pentru două viori și percuție, *Doinind* pentru clarinet și percuție și cantata *Stare de veghe* de Dan Bălan, *Alexandria 1* pentru 2 clarinete, *Alexandria 2* pentru 2 corni, *Sonata pentru pian* și *Crartetul nr. 2* de Mihnea Brumariu, *Angulus ridet* — poem pentru orchestră, *Qasipreludiu* și *Quasifuga* pentru chitară, *Quasiricercare* pentru vioară, orchestră de coarde și percuție și *Florilegiu nr. 3* pentru flaut, oboi, fagot de subsemnatul. (27 aprilie) A venit apoi rîndul tinerilor compozitori cehi și slovaci.

Paradoxal, fiind în firească superioritate cantitativă, muzica lor a fost mult mai redusă ca arie stilistică. Aceleași preocupări de articulare formală, de inserție a folclorului și raportare la tradiție s-au desprins din majoritatea lucrărilor audiate: fie *Crartetul de coarde* de Karel Cón, *Simfonia* de Radim Smetana ori *Sonata pentru vioară și pian* și cantata *La canzone dell'Amore* de Juray Filas, fie *Concertul pentru violoncel și orchestră* de Jiří Gemrot, *Cîntece sentimentale și umoristice* de Miroslav Kubička, *Omagiu lui Bach* pentru chitară de Vojtěšek Martin ori oratoriul *Clipa* de Pavel Jeřábek și chiar ciclul *Personajele teatrului lui Shakespeare* pentru mezzosoprană și pian de Vojtěch Saudek. Au existat totuși și unele aspecte oarecum disidente, născute din impactul tinerilor compozitori ceho-slovaci cu muzica electronică: Peter Martinček — *Natura 1*, Vitáslav Kubička — *E deja liniște* și Michal Košut — *Catedrala Coventry*. (28 aprilie) Suferința de azi a muzicilor electroacustice constă în faptul că încă nu au generat forme specifice (așa cum odinioară făcuseră vocea umană sau instrumentele tradiționale). Mălădia este însă curabilă, patologia ei fiind funcție de vîrsta (încă fragedă) pe care această sursă sonoră o traversează. Fără a avea un caracter apodictic, discuțiile pe marginea opurilor audiate au fost scutite de nuanțele circumstanțiale, gratuite, fiind constructive, pe alocuri chiar lămuritoare. Febra lor ne-a făcut însă să uităm că ne aflăm într-un minunat colț de natură: stațiunea Nová-Ves din vecinătatea orașului Mladoboleslav — locul de obîrșie al autoturismelor Skoda. (29 aprilie) Ne-am reintors la Praga cu tolbele pline de discuri, partituri, pliante și alte materiale de propagandă, în exclusivitate puse în slujba tinerilor compozitori. (Reclama rămîne totuși suflul comerțului). Orașul de aur și al celor 100 de turnuri își anunța printr-o explozie de afișe ediția din acest an al festivalului „Primăvara la Praga”.

Liviu DANCEANU

Zilele muzicii contemporane balcanice

Sub acest generic, între 3—5 aprilie au avut loc la Sofia trei concerte simfonice și două camerale dedicate creației muzicale contemporane a celor 5 țări balcanice: Albania, Bulgaria, Jugoslavia, România și Turcia. Organizatorii s-au străduit să asigure acestui festival un profil distinct în contextul unor manifestări similare din zonă (Bienala de la Zagreb) sau din alte părți ale lumii, depunînd în acest sens eforturi organizatorice și artistice deosebite. Se preconizează perpetuarea acestor întîlniri internaționale de fiecare dată în altă capitală balcanică, lucru menit să asigure o reciprocitate de interes artistic și cultural la cel mai înalt nivel și să ducă la o mai bună cunoaștere și vecinătate spirituală a țărilor din această parte a Europei, ale cărei tradiții populare și culte au fecundat timp de milenii întreaga cultură occidentală. Urmează să se stabilească, prin

contacte bi și multilaterale o metodologie organizatorică și de funcționare a acestui festival balcanic care să se înscrie în convențiile culturale la nivel de stat ale acestor țări.

Chiar dacă selecția lucrărilor prezentate în concertele acestei prime ediții ar fi putut fi, poate, mai concludentă pentru nivelul artistic atins în muzica contemporană a țărilor participante, în mod indiscutabil am asistat și la o serie de evenimente. Mă voi referi la toate concertele pe care le-am audiat și care au beneficiat de interpretări de certă calitate.

În prima seară am urmărit un concert simfonic susținut de orchestra Radioteleviziunii bulgare, dirijată de Gheorghe Dimitrov. Acesta a debutat cu piesa *Evoluție* de Mihael Adamis (Grecia), o lucrare dezvoltând în momentele cele mai realizate eterofonii bazate pe unele intonații vechi bizantine (autorul este un specialist în domeniu). Muzica se distinge prin noblete tematică și unitate de stil. *Sinfonia a III-a* de Anatol Vieru care a urmat s-a afirmat în contextul general al concertelor prin originalitatea formei și a invenției muzicale. A fost, evident, o lucrare cu un plus de modernitate evident în ambianța muzicii audiate în festival. *Concertul pentru orchestră* de Dane Škerl (Jugoslavia) cu un debut interesant, strălucitor orchestrat, se dizolvă treptat într-un anume epigonism prokofievian care ar fi putut avea o soartă mai bună... Desigur, piesa cea mai spectaculoasă a serii a fost *Concertul pentru pian și orchestră* de Gheorghe Mineev (Bulgaria) într-o interpretare de înaltă clasă (Ivan Drennikov, solist). O muzică plină de temperament și idei ostentativ afișate, cu contraste și timbralități mergând de la clustere la unele transformări (chiar dacă timide) electronice ale sunetului natural; un anume „eclectism” luminat, destul de tipic azi, în tot ceea ce are mai bun. O reușită, incontestabil.

După amiaza zilei următoare a fost destinată muzicii de cameră: un ciclu de lieduri — 4 cîntece pe versuri de Elisabeta Bagriana de Paraskev Hagiev (Bulgaria) de certă muzicalitate (interpreți Liudmila Hagieva și Elena Manova), o piesă albaneză înduioșătoare prin ingenuitate și nevoită simplitate pentru două voci de femei și pian de compozitorul K. Palli, 6 piese pentru pian de Nicolae Brînduș (epuizînd două cîte două trei tinere și talentate pianiste — Maria-Elena Sredeva, Margareta Berderian și Lelia Petrova), un ciclu care prin anii '50 ar fi reprezentat (poate) ceva pentru componistica românească, 2 gradații monotematice pentru vioară și pian de Maximilian Strmcik (Jugoslavia) o muzică bine gîndită, încă prea puțin reieșită din tenta gri, cromatică, a „foclorului” postserial și *Cvartetul de coarde* de George Zervos (Grecia) care într-o aproape similară ambianță răsare prin cîteva pătrunzătoare idei: dezvoltări multilateral programate din cîteva structuri acordice inițiale și o ciudățenie tematică apărînd într-o secvență lentă în flagiolete: un cîntec popular, se pare; interpretarea, datorată cvartetului Kordjiev (Sofia).

Concertul simfonic din seara aceleiași zile a fost susținut de Filarmonica din Plovdiv dirijată de Rumen Baikarov. Prima piesă din program, *Introducere și secvență* de Pavel Mihelcici (Jugoslavia) ca și suita de balet *Delî Dumrul* de Biulent Tardjan (Turcia)

nu au îmbogățit în mod substanțial spectrul de interes muzical al acestei prime ediții a Festivalului: muzici de orientare fie structuralistă fie rapsodică de tip haciaturian-orientalizantă, prea puțin ieșite din banalitate. În schimb *Peisaj* de Iorgo Sicilianos (Grecia) a împlinit toate speranțele artistice ale acestei manifestări muzicale. O lucrare în care, cu maximă economie de mijloace, apar nebanuite frumuseți presărate în momente cheie și dezvăluind o sensibilitate și o alchimie a timbrului de-a dreptul impresionantă. Iar suita de balet *Nestinarika* de Marin Goleminov (Bulgaria), o lucrare scrisă în anii '30 a întregit printr-o prezență quasi istorică din muzica țării prietene un concert interpretat la un excelent nivel profesional.

Cea din urmă zi a Festivalului a debutat tot cu un concert cameral. *Balada pentru voce și ansamblu instrumental* (Maria Marketou și grupa condusă de Kamen Goleminov) de Iakovos Haliasas (Grecia) pare o viziune modernă (imaginară sau nu) asupra tragediei antice. Se reșimte în această muzică climatul autentic al sursei. Lucrarea pentru clarinet solo *Iskreno Vaș* de Marko Rudjak (Jugoslavia) — fără îndoială cea mai interesantă piesă a acestui concert — dezvoltă în etape încadrate de pauze generale florilegii de melisme din ce în ce mai savant și mai întortocheat desenate (o suită de arabescuri din ce în ce mai complicate) pornind de la enunțul inițial simplu a patru sunete de o incredibilă platitudine; solist, Atanas Kolev, un instrumentist de excepție. Ciclul de *Lieduri* (de fapt patru poeme dezvoltate pentru voce și pian) de Dimităr Petkov (Bulgaria) — voce Raissa Koleva, la pian Snežina Gilbova — se încadrează stilistic într-o ambianță șostakoviciană imediat postbelică (anii 40—50). *Cvartetul de coarde nr. 8* de Zeno Vancea, cu care s-a încheiat concertul (interpretat de același cvartet Kordjiev) s-a impus prin binecunoscutele calități ale veteranului (în viață) al muzicii românești.

Ultimul concert simfonic, susținut de Filarmonica din Sofia dirijată de Ruslan Raicev a cuprins piesa *Chemări '77* de Dumitru Capoianu — o lucrare din care răzbat cu prisosință talentul și strălucirea invenției muzicale a autorului, *Amintire* de Dimitris Dragatakis (Grecia) — o muzică inspirată bine construită și *Concertul pentru orchestră* de Alexandr Raicev (Bulgaria). Ca și în muzica lui G. Mineev, colegul său, răbufnesc din vultele sonore ritmuri trepidante, luxuriance timbrate, perecuții apocaliptice, idei de forță. Muzica bulgară (care alături de cea grecească și românească a fost cea mai semnificativ prezentă în Festival) se distinge, cel puțin în acest moment, prin energie, vitalitate, o anume grandilocvență telurică. Este ceea ce remarcam mai acum vreo 10—15 ani și în muzica jugoslavă, asistînd la Opatja la o mare panoramă a acesteia. Să fie un moment de tranziție spre o viitoare sublimare, rafinare, intelectualizare (cu sau fără ghilimele)? În orice caz, forțe artistice există cu prisosință în Balcani și înclin să sper că viitoarele ediții ale acestui important Festival vor aduce și mai în prim plan acest adevăr, și aceasta mai ales printr-o și mai judicioasă selecție — națională și internațională — a exponatelor. Mi-a lipsit totuși în această ediție *tineretul român și bulgar*.

Nicoale BRINDUȘ